

V Всеукраїнська науково-практична конференція «Безпека дітей в Інтернеті: попередження, освіта, взаємодія»

https://www.researchgate.net/publication/392285211_Osnovi_kiberbezpeki_navcalnij_posibnik (дата звернення: 11.01.2026).

9. Digital Literacy: 21st Century Competences for Our Age. The Building Blocks of Digital Literacy From Enhancement to Transformation / Department of eLearning. 2015. URL:

<https://ddlts.gov.mt/wp-content/uploads/2025/04/Green-Paper-Digital-Literacy-v6.pdf>

(Last accessed: 11.01.2026).

ГЕНЕРАТИВНИЙ ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В ОСВІТІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА РИЗИКИ

Сергій ПОЙДА

У публікації досліджено перспективи та ризики використання генеративного штучного інтелекту в освіті, а також запропоновано досвід розроблення та впровадження навчального курсу з використання сервісів генеративного штучного інтелекту в освітній діяльності педагогів. Структура та зміст курсу дає можливість чітко окреслити для слухачів перспективи та виклики застосування ГШІ в освіті. Автори курсу акцентують увагу слухачів на важливості дотримання принципів академічної доброчесності, кібербезпеки, медіаграмотності та критичного мислення як умов ефективної інтеграції технологій у професійну діяльність педагога.

Останнім часом штучний інтелект суттєво посилює свій вплив на всі галузі суспільного життя. Освіта також не може залишити цю проблему осторонь, оскільки використання цих сервісів чинить безпосередній вплив на всі аспекти освітньої діяльності, зокрема, на якість знань здобувачів освіти та дотримання академічної доброчесності.

Частина дослідників вважає, що «ШІ має трансформаційний потенціал для збагачення викладання, навчання та забезпечення рівного доступу до освіти. Реалізація цієї перспективи вимагає цілеспрямованих інвестицій в інфраструктуру та професійний розвиток вчителів, інтеграції грамотності в галузі ШІ в навчальні програми та створення надійних етичних та управлінських рамок» [1]

Цю думку підтримують А.Андрощук та О.Малюга, зауважуючи, що «ШІ можна розглядати як інструмент для розширення можливостей дослідників, що робить дослідження швидшими, ефективнішими та точнішими» [2]

Водночас частина дослідників висловлюють занепокоєння від можливості використання ШІ в освітній діяльності. Наприклад, О.Гриценчук, стверджує, що «використання цих систем ШІ в навчальному закладі розглядається як ризиковане відповідно до Закону про ШІ, оскільки вони можуть визначати освітню та професійну кар'єру людини, а отже, і здатність заробляти на життя. Наприклад, якщо адаптивна система навчання некоректно розроблена або використовується неправильно, здобувачу може бути неправильно запропонований матеріал на рівні, який не є відповідним. Це може мати негативні наслідки для його можливої подальшої освіти та майбутньої роботи, особливо якщо педагог цього не помітив чи і не відреагував вчасно» [2].

Вивчення освітніх запитів слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників виявило значний інтерес освітян до вивчення можливостей використання сервісів генеративного штучного інтелекту у їхній професійній діяльності. Слухачі висловили побажання щодо змісту такого навчального курсу, а саме: створення різноманітного медіаконтенту для використання в навчальній та позакласній діяльності, індивідуалізації навчання, розвитку мотивації учнів. Також було висловлено побажання щодо вивчення можливостей виконання рутинної праці засобами ГШІ.

Керуючись побажаннями слухачів, працівниками кафедри управління та адміністрування КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти» – кандидатом педагогічних наук, доцентом Пойдою С.А. та PhD з публічного управління, старшим викладачем Поважук О.П. – було розроблено та успішно впроваджено курс «Основи використання генеративного штучного інтелекту в освітній діяльності». До навчального процесу також було запрошено зав. кафедрою управління та адміністрування, доктора педагогічних наук, професора Василенко Н.В. з темою «Дотримання принципів академічної доброчесності при використанні сервісів штучного інтелекту в освітній діяльності», а також доцента

кафедри, кандидата з державного управління Кухарчука П.М., який запропонував слухачам лекційні та практичні заняття, пов'язані з вивченням нормативних та етичних норм використання цифрових інструментів у професійній діяльності педагогів.

Навчальний курс передбачав вивчення матеріалів 2-х модулів: «Теоретико-методологічні засади використання генеративного ШІ в освітній діяльності» та «Практичне використання сервісів генеративного ШІ в професійній діяльності сучасного працівника освіти». Курс знайомить слухачів з теоретичними поняттями та пропонує кейси з практичного використання сервісів генеративного штучного інтелекту у професійній діяльності педагога. Наприклад, при вивченні можливостей великих мовних моделей слухачам курсів була запропонована комплексна практична робота, яка полягала у створенні методичних та дидактичних матеріалів за визначеною навчальною програмою темою, розробленні сценаріїв освітніх заходів та тематичних квестів, практичних, лабораторних, тестових завдань тощо.

Крім роботи з текстом, слухачі курсів підвищення кваліфікації були залучені до вивчення сервісів та прийомів генерування зображень, аудіо та відео, презентацій, обробки отриманих результатів генерації тощо.

При цьому робота викладачів була спрямована не тільки на розвиток технічних навичок використання ШІ, а й на шляхи вирішення етичних проблем, питання цифрових галюцинацій та академічної доброчесності, кібербезпеки та медіаграмотності. Викладачі акцентували увагу слухачів на тому, що при використанні нейромереж необхідно звертати увагу на деталі результатів генерування, зазначати, яка частина контенту згенерована ГШІ, які дані збирають нейромережі тощо. Особливості організаційно-змістового наповнення курсу та практичні кейси, які використовувались у курсі описано більш докладно у роботах [4, 5, 6].

Розроблений курс викликав значне зацікавлення слухачів. З початку 2025 року за ним успішно завершили навчання понад 200 освітян. Переважна більшість слухачів схвально висловилися про результати підвищення кваліфікації,

зазначивши, що у результаті навчання за цим курсом отримали розуміння принципів та практичні навички використання генеративного штучного інтелекту у власній професійній діяльності, ознайомилися з принципами кібербезпеки та медіаграмотності, які необхідно застосовувати в процесі використання неймереж, а також отримали конкретні кейси безпечного та відповідального використання неймереж учнями.

Слід зазначити, що вивчення можливостей, які надають сервіси генеративного штучного інтелекту відкривають перед освітянами перспективи щодо підвищення мотивації учнів, покращення та пришвидшення підготовки освітнього контенту, автоматизації рутинних процесів, розвитку креативності, а також розвитку їх цифрової компетентності. Водночас його використання супроводжується низкою викликів: ризиками порушення академічної доброчесності, проблемами достовірності згенерованої інформації (цифровими «галюцинаціями»), питаннями захисту персональних даних, авторського права, кібербезпеки, доцільності та етичної відповідальності. Додатковим викликом є необхідність формування учасників освітнього процесу критичного мислення та медіаграмотності як обов'язкових умов безпечного й усвідомленого застосування технологій ГШІ.

Аналіз результатів підготовки та проведення курсу підвищення кваліфікації «Основи використання генеративного штучного інтелекту в освітній діяльності» продемонстрував, що ефективне, доцільне та доброчесне використання сервісів генеративного штучного інтелекту в освіті потребує системного методичного супроводу, оновлення нормативних підходів та розвитку цифрової культури всіх учасників освітнього процесу, що може стати основою для подальших наукових розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Adil, J. J. AI in education: A systematic literature review of emerging trends, benefits, and challenges. *Seminars in Medical Writing and Education*. Vol. 4. 2025. DOI: <https://doi.org/10.56294/mw2025795>.

2. Андрощук А. Г., Малюга О. С. Використання штучного інтелекту у вищій освіті: стан і тенденції. *International Science Journal of Education and Linguistics*. № 3(2), 2024. С. 27–35.

3. Гриценчук О. Використання штучного інтелекту в освіті: тенденції та перспективи в Україні та за кордоном. Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття». 2024. № 2(10). С. 152–161. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/743864/1/123-Article%20Text-371-1-10-20241129%203.pdf> (дата звернення: 11.01.2026).

4. Пойда С.А. Використання генеративного штучного інтелекту при підготовці навчальних завдань з екології. *Актуальні проблеми озеленення населених місць: освіта, наука, мистецтво формування ландшафту*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, (Тернопіль, 06-07 червня 2024 р.) / редкол.: В.М. Черняк (відп. ред.) та ін. Тернопіль: Вид. центр ТОКІППО, 2024. С. 237–238.

5. Пойда С.А. Формування навичок використання нейромереж у процесі підвищення кваліфікації педагогічних працівників. *Електронні інформаційні ресурси: створення, використання, доступ та управління*: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Суми/Вінниця, 20-21 листопада 2024 р.). Суми/Вінниця: НІКО / КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти», 2024. 220 с. С. 146-147.

6. Методичні рекомендації з використання сервісів штучного інтелекту в освітній діяльності закладів загальної середньої освіти: наук.-метод. посіб. / Н. Василенко, С. Пойда, Л. Києнко-Романюк, О. Поважук, П. Кухарчук, М. Семко, Г. Мазур, Л. Дабіжа, С. Гузь. КЗВО «ВАБО». Вінниця: 2025. 41 с.

7. У процесі підготовки, з метою покращення стилю тексту використовувався сервіс ChatGPT.